

Rusijos režimo (ne)transformacijos aiškinimas // Ramūnas Vilpišauskas

Rusijos politinio režimo transformacijos tyrimai sulaukia nemažai mokslininkų dėmesio. Lietuvoje analizė ir tyrimai dažniau susiję su Rusijos užsienio politika, šios politikos implikacijomis tiek Lietuvos, tiek visos Europos saugumui. Rusijos režimui dėmesio pastaruoju metu ir disertacijų tematikoje skiriama vis daugiau, nors ir ne tiek, kiek post-sovietinių režimų analizei. Todėl sisteminei, įtraukiančiai skirtingus veiksnius, Rusijos režimo analizei niša išlieka. Apskritai, Rusijos politinio režimo raidos analizė nepraranda aktualumo tiek teoriniu, tiek praktiniu aspektu.

Ilgai dominavusios tranzitologijos teorijos, taikytos post-sovietinių režimų studijoms, turi savo ribas ir Lietuvos mokslininkai taip pat akcentavo jų taikymo ribotumus. Tačiau teoriniai ginčai tęsiasi. Hibridinių režimų tyrėjai vis dar pasiskirstę į dvi stovyklas ir vieni teigia, jog tai tik tam tikras etapas, kiti įvardija tai kaip atskirą režimų tipą. Tačiau kartu įvedami ir rinkiminio autoritarizmo (electoral authoritarianism), konkurencinio autoritarizmo (competitive authoritarianism) ar kleptokratinio režimo tipai, kurių aiškinimai taip pat išlieka gana skirtingi. Todėl teorinių prieigų rekonstravimas yra aktualus, siekiant išplėsti jų aiškinamąją galią. Nors Rusijos režimo *satus quo* išlaikymas ir yra režimo tikslas, tačiau keičiantis aplinkybėmis jis turi ieškoti vis naujų priemonių išsilaikyti. Šia prame galima kalbėti apie jo transformaciją.

Režimo transformacija turėtų būti tiriama atliekant ilgalaikį nepriklausomų kintamųjų tyrimą, aiškinantis kaip kintamųjų kaita ir jų išsidėstymas konkrečiu metu veikia režimo transformaciją. Ypač aktualus yra laikotarpis po 2014 m., kurie tapo lūžio tašku ir kurio tyrimai dar tik pradedami. Šis etapas jau dabar kelia aktualius klausimus. Pavyzdžiui, kaip režimas, kuris yra jautrus tiek vidiniams, tiek išorės veiksniams, reaguoja į ekonominį nuosmukį, kuris yra išskirtinis analizuojamu laikotarpiu tiek gylio, tiek ilgailaikiškumo aspektais. Kitas aktualus klausimas – kaip valdoma ekonomikos nuosmūkio įtaka, ar tai dar labiau stiprina autoritarizmą. Pavyzdžiui, ar ir koku mastu tam naudojami kariniai konfliktai, kurie turi potencialą pakelti režimo populiarumo reitingus ir uždengti vidaus problemas. Kita vertus, ar visuomenėje atsiranda vadinamasis „nuovargis“ kariniams konfliktams. Šių veiksnių

konsteliacija artimiausiais metais (o tai ir prezidento rinkimų metai) režimui, tikėtina, kels rimtus iššūkius, todėl ši tematika išliks aktuali ir Lietuvai svarbi siekiant geriau suprasti situaciją Rusijoje ir tuo pačiu jos užsienio politiką Lietuvos, kitų šio regiono šalių, ES bei NATO atžvilgiu.